

Piše: Igor Isailović

Državna pomoć

Primarna akumulacija kapitala na Balkanu stvorila je virtuelne poslovne sisteme, koji zapošljavaju hiljade zaposlenih i od kojih u dobroj meri zavise ne samo privrede jedne zemlje, već i privrede regije. Napominjem virtuelni sistem jer su se enormna bogaćenja, širenja i uzdizanja desila bez ekonomskih rezona. Štaviše, nerezonsko trošenje sredstava jasno je ukazivalo na, najblaže rečeno, grešku u sistemu. Na Balkanu je bilo sasvim logično da gazde virtuelnih poslovnih sistema, da ne kažem praznih balona, novcem društva sebi kupuju avione, vile, kuće i druge dragocenosti na uštrb zarada svojih zaposlenih, obično neplaćanjem minimalca. Takođe je postalo logično da velike gazde dobijaju ogromne količine novca kreditnim poslovima, bez adekvatnih kolaterala, a da su procedure i uslovi za zdravu privredu drastično drugačiji. Prednost u podsticajima je posebna tema koja bi zbog obima činjenica bila veoma digresivna za temu o kojoj se bavimo u ovom broju.

Nezdravi temelji poslovanja svakako u jednom trenutku prouzrokuju urušavanje velikih sistema, pa samim tim urušavaju i privrede ne samo jedne, već zemalja u okruženju. Ovih meseci smo svedoci da se urušavaju i najveći sistemi, preteći pri tom da bez posla ostanu desetine hiljada zaposlenih, te bez potraživanja ostanu hiljade dobavljača.

Države svakako ne mogu ostati ravnodušne na boljke postkomunističke akumulacije kapitala, ali svakako mogu izvući zaključke u pogledu budućih temelja poslovanja.

Državna pomoć (eng. state aid) poslovnim sistemima koji zapošljavaju hiljade zaposlenih, te od kojih zavise hiljade dobavljača, je preko neophodna ali je neophodno hirurškom preciznošću birati mere i aktivnosti.

Svedoci smo da su određene zemlje u okruženju nakon urušavanja jednog poslovnog sistema preuzele tako radikalne mere da su svoju zemlju dovele u nezavidnu poziciju da iz budžeta vraćaju dugove posrnutih privrednih društava. Naime donošenjem tzv. *lex specialis* zakona drastično se ograničavaju pravila liberalne privrede, te se isključuju prava zagarantovana Evropskom konvencijom o ljudskim pravima kakvo je pravo na neprikosnovenost privatne svojine, ali i ograničavaju prava poverioca, a to su razlozi da država preuzme odgovornost za dugove poverilaca. Da pojasnimo, ukoliko poverilac

ima određeno potraživanje prema određenom dužniku, koje je pri tom dospelo, te ukoliko država donese zakon kojim se derogiraju stečena prava, u tom slučaju poverilac ima pravo da pokrene postupak za naplatu svog potraživanja od države budući da je taj propis nezakonit, derogirao pravnu sigurnost, predvidivost u poslovanju te pogazio osnovna prava svakog ko ima nameru da privređuje na teritoriji jedne zemlje.

Naša zemlja je, međutim, ponudila državnu pomoć na institucionalni način i počela da primenjuje odredbe materijalnog prava koje su davno uspostavljene a koje na jasan način određuju okvire liberalne privrede.

Donošenje takvog propisa pokrenulo je lavinu da i druga zemlja donese sličan propis tj. da i ta zemlja napravi grešku i budžet svoje zemlje izloži poveriocima koji sigurno to neće ravnodušno posmatrati. Veliki investicioni fondovi već razmatraju mogućnosti iniciranja arbitražnih sporova protiv dve zemlje jer su propisi tih zemalja povredili njihova prava.

Po prvi put u novijoj istoriji naša zemlja nije napravila grešku i nije donela bilo kakav zakon koji bi po pravnoj prirodi bio pojedinačni pravni akt tj. koji bi važio samo za jedno društvo samo za jednu situaciju. Da pojasnimo, ZAKON i podzakonski akti po pravnoj prirodi moraju biti opšteg karaktera tj. moraju se odnositi za sva lica podjednako, svi moraju biti jednaki pred zakonom.

Naša zemlja je, međutim, ponudila državnu pomoć na institucionalni način i počela da primenjuje odredbe materijalnog prava koje su davno uspostavljene a koje na jasan način određuju okvire liberalne privrede.

Ono što je neophodno preduzeti, takođe na institucionalni način, jeste ukidanje nepotrebnih propisa i uspostavljanje uslova za državnu pomoć kroz parcijal-

ne izmene zakona o stečaju, odredaba koje definišu državnu pomoć, podsticaje, inkriminišu: prevarne radnje, zloupotrebe bankara, zloupotrebe revizora, oštećenje poverioca, prouzrokuju stečaj. Država bi svakako morala da se pozabavi i tendencijom da jedno lice može biti osnivač nekoliko društava od kojih su neka prezadužena a neka imaju samo prava ili da bar sistem ograničene odgovornosti bude uslovan. Naime, do prave mere normiranja svakako nije lako doći jer je granica između liberalne privrede i imperativnih propisa jako tanka i vrlo je moguće tu granicu preći i tako investitorima preneti lošu poruku, ali bi širi društveni konsenzus i rasprava bili od naročite važnosti. ▢

Igor Isailović, advokat